

## Yleisten asioiden neuvosto 30.5.2023

Yleisten asioiden neuvosto kokoontuu Brysselissä tiistaina 30.5.2023. Suomea edustaa kokouksessa eurooppaministeri Tytti Tuppurainen.

Neuvosto aloittaa **29.–30.6. pidettävän Eurooppa-neuvoston kokouksen** valmistelut tarkastelemalla Eurooppa-neuvoston selityksin varustettua esityslistaehdotusta. Kesäkuun Eurooppa-neuvoston aiheita ovat 1) Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan ja EU:n tuki Ukrainalle, 2) talous (ml. teollisuuspolitiikka, sisämarkkinat sekä EU:n pitkän aikavälin kilpailukyky ja tuottavuus, taloudellinen turvallisuus, taloustilanne ja talouden ohjausjärjestelmä), 3) turvallisuus ja puolustus (ml. turvallisuus- ja puolustusvalmiuksien kehittäminen ja EU–Nato-yhteistyö) sekä 4) ulkosuhteet (ml. strateginen keskustelu Kiinasta ja EU–CELAC-huippukokouksen valmistelu). Muut asiat -asiakohdassa Eurooppa-neuvoston on tarkoitus saada lisäksi tilannekatsaus muuttoliikepäätelmiensä toimeenpanoon sekä tietoa strategisen ohjelman 2024–2029 valmisteluprosessista. Neuvosto ottaa Eurooppa-neuvoston asialistan tiedoksi.

Kokouksessa järjestetään SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaiset kuulemiset **EU:n arvojen kunnioittamisesta Unkarissa** sekä **oikeusvaltiotilanteesta Puolassa**. Kokouksessa ei tehdä asiasisältöä koskevia päätöksiä, eikä neuvoston kannanmuodostus ole tässä vaiheessa ajankohtaista. Suomi jatkaa vaikuttamista sen puolesta, että EU:n yhteisistä arvoista pidetään tiukasti kiinni. Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta.

**Asialista:**

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo

b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

**Muut kuin lainsäädäntöasiat**

29. ja 30. kesäkuuta 2023 kokoontuvan Eurooppa-neuvoston valmistelu

Selityksin varustettu esityslistaehdotus

**s. 3**

*Keskustelu*

Unionin arvot Unkarissa: SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen perusteltu ehdotus

**s. 6**

*Kuuleminen*

Oikeusvaltioperiaate Puolassa: SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen perusteltu ehdotus

**s. 12**

*Kuuleminen*

Muut asiat

Valtioneuvoston kanslia

Muistio

EU/5/2023-VNK-31

Landes Sonja

23.5.2023

## **Eurooppa-neuvoston 29.-30. kesäkuuta 2023 valmistelu; annotoitu asialista**

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 30.5.2023

Eduskuntatunnus

### **Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu**

Yleisten asioiden neuvosto ottaa Eurooppa-neuvoston (29.-30. kesäkuuta) selityksin varustetun asialistaehdotuksen tiedoksi.

### **Suomen kanta**

Suomi ottaa asialistan tiedoksi.

### **Pääasiallinen sisältö**

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus käydä keskustelua seuraavista aiheista 29.-30. kesäkuuta:

#### **1. Ukraina**

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus tehdä katsaus Venäjän hyökkäyssodan viimeisimpiin kehityskuluihin, tarkastella EU:n vastausta tilanteeseen sekä vahvistaa horjumaton tukensa Ukrainalle.

#### **2. Talous**

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus palata päätelmiinsä teollisuuspolitiikan, sisämarkkinoiden ja pitkän aikavälin kilpailukyvyn sekä tuottavuuden osalta, keskustella taloudellisesta turvallisuudesta, taloustilanteesta ja talouden ohjausjärjestelmästä sekä vahvistaa vuoden 2023 eurooppalaisen ohjausjakson maakohtaiset suositukset.

### 3. Turvallisuus ja puolustus

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus arvioida aiempien päätelmiensä toimeenpanoa, antaa ohjausta turvallisuus- ja puolustuskapasiteettiin liittyen sekä keskustella EU-Nato-yhteistyöstä.

### 4. Ulkosuhteet

Eurooppa-neuvoston on tarkoitus käydä strateginen keskustelu Kiinasta, valmistella EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian valtioiden yhteisön (CELAC) välistä huippukousta sekä tarvittaessa käydä keskustelua muista ajankohtaisista aiheista.

### 5. Muut asiat

Eurooppa-neuvosto on tarkoitus saada tilannekatsaus muuttoliikepäätelmiensä toimeenpanoon sekä strategisen agendan 2024-2029 valmisteluprosessiin.

## **EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

## **Käsittely Euroopan parlamentissa**

## **Kansallinen valmistelu**

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 24.-26.5.2023

## **Eduskuntakäsittely**

SuV 26.5.2023

## **Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

## **Taloudelliset vaikutukset**

## **Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

## **Asiakirjat**

Asialista 8745/23 CO EUR-PREP 12

**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Sonja Landes / VNEUS  
puh. 0295 161 104

**VAHVA-tunnus**

EU/5/2023

**Liitteet**

**Viite**

Valtioneuvoston kanslia

Perusmuistio

EU/785/2022-VNK-2

Lamminmäki Anne

16.5.2023

## **Yleisten asioiden neuvosto 30.05.2023; Unionin yhteiset arvot ja Unkari; Euroopan parlamentin ehdotus neuvoston päätökseksi**

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 30.05.2023

Eduskuntatunnus

E 18/2018 vp

### **Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu**

Euroopan parlamentti antoi 12.9.2018 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi sen toteamiseksi, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja. Euroopan parlamentti päivitti arvionsa Unkarin tilanteesta 15.9.2022 julkaisemassaan mietinnössä.

Unkarin SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisia kuulemisia on pidetty yleisten asioiden neuvostossa viidesti, edellisen kerran 18.11.2022. Lisäksi yleisten asioiden neuvostossa on saatu tilannekatsauksia ja käyty näkemystenvaihtoa useita kertoja, viimeksi 14.12.2021.

Yleisten asioiden neuvoston asialistalla 30.5.2023 on SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen Unkarin kuuleminen. Kyseessä on järjestyksessään kuudes kuuleminen. Kokouksessa ei tehdä asiasisältöä koskevia päätöksiä. Neuvoston kannanmuodostus ei siten ole tässä vaiheessa ajankohtaista.

### **Suomen kanta**

Valtioneuvoston EU-politiikkaa koskevan selonteon mukaisesti Suomi on aktiivinen demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta sekä perus- ja ihmisoikeuksia koskevissa asioissa.

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta. Ne on huomioitava kaikessa EU:n ja jäsenvaltioiden toiminnassa, samoin kuin muut kansainvälisen oikeuden velvoitteet. Suomi jatkaa vaikuttamista sen puolesta, että EU:n yhteisistä arvoista pidetään unionissa tiukasti kiinni.

Toimia oikeusvaltion vahvistamiseksi on jatkettava. EU:n oikeusvaltiovälineitä tulee kehittää edelleen ja niiden tulee olla tarkoituksensa mukaisessa käytössä. Komissiolla on keskeinen rooli EU:n oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen varmistamisessa, ja on tärkeää, että komissio käyttää välineitään aktiivisesti.

On keskeistä, että Unkaria koskeva SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely antaa neuvostolle vankan pohjan arvioida tilannetta ja tarkoituksenmukaista etenemistapaa. Menettelyn pohjana tulee olla asianmukainen, objektiivinen, luotettava ja todennettavissa oleva tieto. Kuulemisen pohjalta Suomi arvioi jatkomenettelyn.

Komissiolla on runsaasti asiantuntemusta, jota voitaisiin hyödyntää tässä prosessissa. Suomi on tukenut komission keskeistä roolia oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen seurannassa ja valvonnassa EU:ssa. Myös Euroopan neuvoston ja muiden tunnustettujen EU:n ulkopuolisten asiantuntijatahojen kuulemista prosessin edetessä voitaisiin tarvittaessa harkita.

## Pääasiallinen sisältö

Euroopan parlamentti hyväksyi 12.9.2018 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi SEU 7 artiklan 1 kohdan nojalla sen toteamiseksi, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja (nk. Sargentinin raportti). Tämä on ensimmäinen kerta, kun parlamentti on tehnyt SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisen ehdotuksen neuvostolle. Päätösehdotuksen taustalla on Euroopan parlamentin pitkään jatkunut huoli Unkarin oikeusvaltio- ja demokratiatilanteesta. Euroopan parlamentti totesi vuonna 2018 merkittävimmiksi huolenaiheiksi mm. oikeuslaitoksen itsenäisyyden, sananvapauden, korruption sekä vähemmistöjen, maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden oikeudet. Euroopan parlamentin esittämät huolet ovat laaja-alaisia, ja niitä on kuvattu yksityiskohtaisemmin E-kirjeessä 80/2018 vp.

Euroopan parlamentti päivitti arvionsa Unkarin oikeusvaltiotilanteesta 15.9.2022 julkaisussa mietinnössään. Euroopan parlamentti toisti mietinnössään huolensa vuonna 2018 tunnistettujen poliittisten osa-alueiden osalta arvioiden tilanteen heikentyneen edelleen SEU 7 artiklan mukaisen prosessin aloittamisen jälkeen. Merkittävimmiksi Unkaria koskeviksi huolenaiheiksi Euroopan parlamentti toteaa mietinnössään oikeuslaitoksen itsenäisyyden, korruption, mediakentän moninaisuuden sekä vaalijärjestelmän toimivuuden. Euroopan parlamentti katsoo mietinnössään niin ikään, ettei Unkaria voida enää pitää täytenä demokratiana vaan vaaliautokratiaan perustuvana sekajärjestelmänä (hybrid regime of electoral autocracy), eli järjestelmänä, jossa vaaleja järjestetään, mutta demokratian normeja ja standardeja ei kunnioiteta. Euroopan parlamentti edellyttääkin EU-instituutioilta vahvempia toimia tilanteeseen puuttumiseksi.

Unkarin tilannetta on käsitelty yleisten asioiden neuvostossa tilannekatsauksen muodossa yhteensä kuusi kertaa: 16.10. ja 12.11.2018, 19.2. ja 9.4.2019, 22.9.2020 sekä 14.12.2021. Kuulemiset Unkarin tilanteesta käynnistettiin 16.9.2019 pidetyssä yleisten asioiden neuvostossa, minkä jälkeen kuulemisia on järjestetty 10.12.2019, 22.6.2021, 23.5.2022 ja 18.11.2022. Jälkimmäisessä kuulemisessa esille nousivat mm. korruption torjuntaan, oikeuslaitoksen riippumattomuuteen, sananvapauteen, median vapauteen ja moniarvoisuuteen, vähemmistöjen (erityisesti LGBTIQ ja maahanmuuttajat) oikeuksiin

sekä EU:n tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoon liittyviä kysymyksiä.

## **EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

Unionin perustana olevista arvoista määrätään SEU 2 artiklassa.

SEU 7 artiklan mukainen mekanismi jakaantuu kahteen vaiheeseen, SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaiseen ensimmäiseen vaiheeseen (ennaltaehkäisevä vaihe) ja SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaiseen toiseen vaiheeseen (sanktiomahdollisuus).

SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaan neuvosto voi jäsenvaltioiden yhden kolmasosan, Euroopan parlamentin tai Euroopan komission perustellusta ehdotuksesta Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan todeta jäsentensä neljän viidesosan enemmistöllä, että on olemassa selvä vaara, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti SEU 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja. Ennen tämän toteutusta neuvosto kuulee kyseistä jäsenvaltiota ja voi, tehden ratkaisunsa samaa menettelyä noudattaen, antaa sille suosituksia.

SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaan Eurooppa-neuvosto voi yksimielisesti todeta, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti ja jatkuvasti näitä arvoja. Tämän jälkeen neuvosto voi määräenemmistöllä päättää sanktioista. Asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet, mukaan lukien äänioikeus neuvostossa, voidaan pidättää väliaikaisesti.

## **Käsittely Euroopan parlamentissa**

Euroopan parlamentti on käsitellyt Unkarin oikeusvaltiotilannetta mm. seuraavasti: Euroopan parlamentin päätöslauselmat 2015/2700(RSP), 2017/2656(RSP), 2017/2131(INL), 2020/2513(RSP) ja mietintö 2018/0902R(NLE).

## **Kansallinen valmistelu**

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 24.-26.05.2023.

## **Eduskuntakäsittely**

Suuri valiokunta 26.05.2023.

E 80/2018 vp

Mm. EU/785/2022-VNK-1 (osana neuvostopakettia EU/164/2022-VNK-23), VNEUS2022-00459 (osana neuvostopakettia EUN 56/2022 vp), VNEUS2020-00880 (osana neuvostopakettia EUN 106/2020 vp).

Ks. myös valtioneuvoston selvitykset: Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta (VNS 7/2020 vp), Euroopan komission tiedonanto: Oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen lujiittaminen unionissa – tilannekatsaus ja mahdolliset jatkotoimet (E 17/2019 vp jatkokirjeineen), Oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen vahvistamisesta EU:ssa (E 66/2013 vp jatkokirjeineen), Oikeusvaltiotilanne Unkarissa (E 80/2018 vp) sekä komission ehdotus



neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi unionin talousarvion suojaamiseksi Unkarissa tapahtuneiden oikeusvaltion periaatteiden rikkomusten vuoksi (E 117/2022 vp).

### **Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema**

Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat perustuslaissa vahvistettuja Suomen valtiosäännön keskeisiä periaatteita, joihin Suomi on sitoutunut myös EU:n jäsenenä sekä osana kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan.

Perusoikeuksista säättäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

### **Taloudelliset vaikutukset**

Ei taloudellisia vaikutuksia.

### **Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

SEU 7 artiklan menettelyä on pidetty käytännössä viimekätisenä keinona ja sen soveltamiskynnystä korkeana. Artiklaa on ensi kertaa sovellettu joulukuussa 2017, kun komissio teki perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi SEU 7 artiklan 1 kohdan soveltamisesta Puolan oikeusvaltiotilanteeseen. Puolaa on kuultu yleisten asioiden neuvostossa viidesti, ja lisäksi on saatu useita tilannekatsauksia (ks. tarkemmin E 7/2018 vp jatkokirjeeseen).

Unkari nosti lokakuussa 2018 EU:n tuomioistuimessa kanteen Euroopan parlamenttia vastaan tässä perusmuistiossa käsitellyn parlamentin 12.9.2018 hyväksymän perustellun ehdotuksen kumoamiseksi menettelyllisin perustein (asia C-650/18). EU:n tuomioistuin hylkäsi Unkarin kanteen tuomiollaan 3.6.2021. EU:n tuomioistuin katsoi, että Euroopan parlamentti jätti perustellusti ottamatta huomioon äänestämästä pidättymiset laskiessaan annettuja ääniä kyseistä päätöslauselmaa annettaessa.

Useat Euroopan ja kansainvälisen tason toimijat, kuten Venetsian komissio ja Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu, ovat ilmaisseet huolensa Unkarin oikeusvaltiotilanteesta.

Komissio on myös käynnistänyt Unkaria vastaan useita rikkomusmenettelyjä, joilla on liittymä unionin arvojen kunnioittamiseen. Komissio teki 15.7.2022 päätöksen nostaa Unkaria vastaan jäsenyysoikeuksien rikkomista koskevan kanteen EU-tuomioistuimessa. Kanne liittyy Unkarissa 2021 hyväksyttyyn lainsäädäntöön, jonka pohjalta on mahdollista syrjiä seksuaalivähemmistöjen edustajia. Lainsäädännöllä kielletään mm. homoseksuaalisen materiaalin esittäminen alle 18-vuotiaille ja käytännössä sillä kielletään esimerkiksi homoseksuaalisuudesta ja sukupuolen korjaamisesta kertominen kouluissa. Komission mukaan lailla rikotaan sisämarkkinasääntelyä (esim. audiovisuaalisen median direktiivi, sähköisen kaupan direktiivi) ja myös yksilöiden perusoikeuksia ja EU:n arvoja. Komissio kanne julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 13.3.2023 asianumerolla C-769/22. Suomi osallistuu väliintulijana kanneasian käsittelyyn tukien kantajana olevaa komissiota.

Asetus yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi (2020/2092) on tullut voimaan vuoden 2021 alussa. Asetuksella luodaan ehdollisuutta oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen ja unionin varojen vastaanottamisen välille (ks. tar-

kemmin U 40/2018 vp jatkokirjeineen). Puola ja Unkari nostivat maaliskuussa 2021 ase-  
tusta koskevat kumoamiskanteet EU:n tuomioistuimessa (C-156/21 ja C-157/21). Suomi  
oli asioissa väliintulijana tukien asetuksen pysymistä voimassa ja kanteiden hylkäämistä.  
EU:n tuomioistuin hylkäsi maiden kumoamiskanteet helmikuussa 2022. Tuomioistuimen  
mukaan ehdollisuusasetuksella on asianmukainen oikeusperusta ja se on linjassa mm.  
SEU 7 artiklan mukaisen menettelyn kanssa. Komissio antoi maaliskuussa 2022 asetuk-  
sen soveltamista tarkentavat suuntaviivat. Suuntaviivoissa on avattu mm. ehdollisuusase-  
tuksen puitteissa toteutettavien toimenpiteiden edellytyksiä ja oikeusvaltioehdollisuusase-  
tuksen suhdetta muihin lainsäädäntöinstrumentteihin.

Komissio käynnisti virallisesti ehdollisuusasetuksen mukaisen menettelyn Unkarin osalta  
huhtikuussa 2022. Menettelyn myötä komissio päätyi antamaan neuvostolle täytäntöön-  
panopäätösehdotuksen unionin budjetin suojaamiseksi Unkarissa havaittujen oikeusval-  
tioperiaatteen rikkomusten vuoksi 18.9.2022 (kts. E 117/2022 vp). Komissio antoi  
30.11.2022 arvionsa Unkarin korjaavien toimenpiteiden täytäntöönpanosta, jonka mu-  
kaan korjaavilla toimenpiteillä ei ole vastattu riittävällä tavalla Unkarissa havaittuihin puut-  
teisiin. Komissio vahvisti aiemman arvionsa johtopäätökset neuvostolle 9.12.2022 toimi-  
tetussa kirjeessä. Neuvosto hyväksyi 15.12.2022 neuvoston täytäntöönpanopäätöksen,  
jolla jäädytettiin Unkarin koheesiosaannosta 6,3 miljardia euroa.

Unkarin oikeusvaltiotilanne on myös heijastunut sen kansallisen elpymis- ja palautumis-  
suunnitelman käsittelyyn. Komission arvio suunnitelmasta julkaistiin 30.11.2022 ja neu-  
vosto hyväksyi suunnitelmaa koskevan täytäntöönpanopäätöksen 15.12.2022. Suunni-  
telman koko on noin 5,8 miljardia euroa. Komission positiivisen arvion ehtona oli Unkarille  
asetettujen 27 välitavoitteen täyttäminen ennen ensimmäistä maksatuspyyntöä. Väli-  
voitteisiin sisältyy oikeusvaltiouudistuksia edistäviä tavoitteita, ml. ehdollisuusasetusme-  
nettelyn yhteydessä edistettyjen korjaavien toimenpiteiden tehokas täytäntöönpano. Un-  
karin parlamentti hyväksyi 3.5. oikeuslaitoksen uudistuksia koskevan lainsäädäntöpake-  
tin, jolla mm. vahvistetaan valtakunnallista tuomarineuvostoa, poistetaan viranomaisten  
mahdollisuus tehdä valitus perustuslakituomioistuimeen ja tehdään muutoksia oikeuslai-  
toksen nimityskäytäntöihin. Lain on tarkoitus astua voimaan 1.6.2023.

Komissio antoi 30.9.2020 ensimmäisen vuosittaisen oikeusvaltiokertomuksen, jossa esi-  
tetään yhteenveto jäsenvaltioiden oikeusvaltiotilanteesta ja EU:n tasolla tapahtuneesta  
merkittävästä kehityksestä sekä 27 maakohtaisessa luvussa arviointi kustakin jäsenvalti-  
osta. Komission järjestyksessään kolmas oikeusvaltiokertomus annettiin 13.7.2022. Vuo-  
den 2022 kertomukseen on sisällytetty kullekin jäsenvaltiolle osoitettuja suosituksia. Yleis-  
ten asioiden neuvostossa on käyty vuosittainen oikeusvaltiovuoropuhelu oikeusvaltioker-  
tomuksen yleisen osan pohjalta 13.10.2020, 19.10.2021 ja 20.9.2022. Vuoropuhelua on  
jatkettu keskusteluilla maakohtaisten lukujen pohjalta 17.11.2020, 20.4.2021, 23.11.2021,  
12.04.2022 ja 13.12.2022. Oikeusvaltiovuoropuhelun maakohtaisten lukujen käsittelyn  
ensimmäinen täysimittainen kierros päättyi 21.3.2023 Slovakian ja Suomen maalukujen  
käsittelyyn. Samassa yhteydessä käsiteltiin myös Belgian, Bulgarian ja Tšekin maalukuja,  
joiden käsittely aloitti toisen vuoropuhelukierroksen. Oikeusvaltiovuoropuheluun liittyvien  
kokemusten arviointi on myös tulossa ajankohtaiseksi, sillä Suomen EU-puheenjohtajuus-  
kaudella annettuihin puheenjohtajan päätelmiin on kirjattu tarve arvioida kokemuksia vuo-  
den 2023 loppuun mennessä.

## Asiakirjat

Euroopan parlamentin päätöslauselma 12.9.2018 ehdotuksesta, jolla neuvostoa pyyde-  
tään toteamaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan nojalla, onko  
olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja  
[2017/2131(INL)]. Euroopan parlamentin mietintö 15.9.2022, [2018/0902R(NLE)], joka on  
jatkoa Euroopan parlamentin mietinnölle vuodelta 2018.

**Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot**

Anne Lamminmäki, VNEUS, anne.lamminmaki@vnk.fi, 0295 160 129

**VAHVA-tunnus**

EU/785/2022

**Liitteet** -

**Viite** -

Valtioneuvoston kanslia

Perusmuistio

EU/774/2022-VNK-2

Lamminmäki Anne

16.5.2023

## **Yleisten asioiden neuvosto 30.05.2023; Oikeusvaltiotilanne Puolassa; komission ehdotus neuvoston päätökseksi**

Kokous

Yleisten asioiden neuvosto 30.05.2023

Eduskuntatunnus

E 7/2018 vp

### **Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu**

Komissio antoi 20.12.2017 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jonka mukaan on olemassa selvä vaara, että Puola loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta unionisopimuksen (SEU) 7 artiklassa tarkoitetulla tavalla. Puolaa on kuultu SEU 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun menettelyn ensimmäisen vaiheen mukaisesti yleisten asioiden neuvostossa viidesti, viimeksi 22.2.2022. Yleisten asioiden neuvostossa on saatu tilannekatsauksia ja käyty näkemystenvaihtoa useita kertoja, viimeksi 18.10.2022.

Yleisten asioiden neuvoston asialistalla 30.5.2023 on SEU 7 artiklan 1 mukainen Puolan kuuleminen. Kyseessä on järjestyksessään kuudes kuuleminen. Kokouksessa ei tehdä asiasisältöä koskevia päätöksiä. Neuvoston kannanmuodostus ei siten ole tässä vaiheessa ajankohtaista.

### **Suomen kanta**

Valtioneuvoston EU-politiikkaa koskevan selonteon mukaisesti Suomi jatkaa aktiivista toimintaansa demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta sekä perus- ja ihmisoikeuksia koskevissa asioissa.

Demokratia, oikeusvaltioperiaate sekä perus- ja ihmisoikeudet ovat unionin kaiken toiminnan perusta. Ne on huomioitava kaikessa EU:n ja jäsenvaltioiden toiminnassa, samoin kuin kansainvälisen oikeuden velvoitteet.

Toimia oikeusvaltion vahvistamiseksi on jatkettava. EU:n oikeusvaltiovälineitä tulee kehittää edelleen ja niiden tulee olla tarkoituksensa mukaisessa käytössä. EU:n oikeusvaltiovälineet tulee nähdä toisiaan täydentävinä ja etsiä niiden välisiä synergiaetuja.

Suomi tukee komission keskeistä roolia oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen seurannassa EU:ssa, mukaan lukien SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaisen menettelyn käynnistäminen. On tärkeää, että komissio käyttää välineitään aktiivisesti.

Suomi luottaa siihen, että komissio on arvioinut perinpohjaisesti ja asiantuntevasti tilannetta ehdottaessaan SEU 7 artiklan 1 kohdan aktivoimista Puolan tilanteeseen liittyen. On huolestuttavaa, mikäli riittävää edistystä ei tapahdu. Tällöin neuvoston on harkittava tarvittavia toimenpiteitä, jotta oikeusvaltioperiaatteesta voidaan pitää tiukasti kiinni.

EU:n tuomioistuimella on tärkeä rooli oikeusvaltioperiaatteen turvaamisessa. EU-oikeuden ensisijaisuus ja EU:n tuomioistuimen asema EU-oikeuden ylimpänä tulkitsijana ovat EU:n oikeusjärjestelmän perusta.

## Pääasiallinen sisältö

### Komission oikeusvaltioperiaatteen turvaamista koskevan toimintakehyksen soveltaminen Puolaan ja komission perusteltu päätösehdotus

Puolan tilanne on ensimmäinen ja toistaiseksi ainoa tapaus, jossa komissio on käyttänyt oikeusvaltioperiaatteen turvaamista koskevaa toimintakehystä, joka sisältää ns. varhaisvaroitusjärjestelmän tilanteisiin, joissa oikeusvaltioperiaatteen kohdistuu tietyssä jäsenvaltiossa järjestelmätason uhka. Toimintakehys sisältää kolmivaiheisen menettelyn. Keskeistä on komission ja kyseessä olevan jäsenvaltion jatkuva oikeusvaltiodialogi. Tarkoituksena on löytää komission ja jäsenvaltion välillä yhteinen ratkaisu ja ennaltaehkäistä tarve turvautua SEU 7 artiklan mukaiseen menettelyyn. Komissio käynnisti toimintakehyksen mukaisen menettelyn 13.1.2016. Komissio on antanut Puolalle toimintakehyksen puitteissa lausunnon sekä useita suosituksia, joista viimeiset annettiin 20.12.2017.

Komissio antoi 20.12.2017 perustellun ehdotuksen neuvoston päätökseksi, jonka mukaan on olemassa selvä vaara, että Puola loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta. Päätösehdotuksessa komissio esitti ehdollisesti, että neuvosto käynnistäisi SEU 7 artiklan mukaisen menettelyn ensimmäisen vaiheen (7 artiklan 1 kohta). Komissio kuitenkin ilmoitti olevansa valmis harkitsemaan uudelleen tekemäänsä ehdotusta, jos Puola toimeenpanee komission 20.12.2017 antamassa neljännessä oikeusvaltiosuosituksessa esitetyt toimenpiteet asetetussa määräajassa, 20.3.2018 mennessä.

Päätösehdotuksen mukaan Puolassa toteutettujen lainsäädäntöuudistusten johdosta tai niiden yhteisvaikutuksesta oikeuslaitoksen riippumattomuus ja valtioelinten välinen valanjakko on joutunut vakavaan vaaraan. Komissio katsoo, että perustuslakituomioistuimen riippumattomuus ja legitimitetti on vakavasti heikentynyt eikä Puolan lakien perustuslainmukaisuutta voida enää tehokkaasti turvata. Kansallisesta tuomarineuvostosta, korkeimmasta oikeudesta, Puolan tuomareiden ja syyttäjien kansallisesta oppilaitoksesta sekä

yleisten tuomioistuinten organisaatiosta annetut lait lisäävät merkittävästi oikeusvaltioperiaatteeseen kohdistuvaa järjestelmätason uhkaa, erityisesti yhteisvaikutuksensa takia. Päätosehdotusta kuvataan lähemmin E-kirjeessä 7/2018 vp.

Komissio totesi kesäkuussa 2018, että Puolassa on tehty joitain lainsäädäntömuutoksia, mutta komissio oli edelleen huolestunut Puolan tilanteesta ja katsoi, että neuvoston tulisi edetä SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaiseen menettelyyn kuuluvaan kuulemiseen Puolan osalta. Menettelyä on pidetty käytännössä viimekätisenä keinona ja sen soveltamiskynnystä korkeana. Puolaa on kuultu yleisten asioiden neuvostossa 26.6, 18.9 ja 11.12.2018, 22.6.2021 ja 22.2.2022. Käsittelyn kohteena ovat olleet komission perustellussa ehdotuksessa käsitellyt asiakokonaisuudet. Yleisten asioiden neuvosto on saanut tilannekatsauksia 16.10. ja 12.11.2018, 19.2., 9.4., 18.7., 16.9. ja 10.12.2019, 22.9.2020, 14.12.2021 ja 18.10.2022.

Puolan oikeusvaltiotilanteen neuvostokäsittelyssä jäsenvaltioiden näkemyksissä on ollut havaittavissa painotuseroja.

#### Tilannekehityksestä Puolassa

Puolassa ryhdyttiin keväällä 2018 tiettyihin lainsäädäntö- ja hallinnollisiin muutoksiin Puolan ja komission välisen oikeusvaltiodialogin myötä. Toimien ei nähty sisällöllisesti vastaavan komission esittämiin huoliin.

Puolan perustuslakituomioistuin antoi heinäkuussa 2021 päätöksen, jonka mukaan Euroopan unionin tuomioistuimella ei ole toimivaltaa puuttua Puolan oikeusjärjestelmään. Perustuslakituomioistuin antoi lokakuussa 2021 toisen ratkaisun, jossa se katsoi, että osa EU:n perussopimusten artikloista on maan perustuslain vastaisia. Ratkaisun mukaan EU:n tuomioistuin on tulkinnut artikloja pitkälle menevästi. Perustuslakituomioistuin kyseenalaisti ratkaisuisaan siten EU-oikeuden ensisijaisuuden. Ratkaisut ovat herättäneet laajaa keskustelua ja huolta. Lokakuussa 2021 yleisten asioiden neuvostossa valtaosa jäsenmaista nosti neuvoston oikeusvaltiovuoropuhelun yhteydessä esiin huolensa EU-oikeuden etusijan kyseenalaistamisesta, joko yleisellä tasolla tai Puolan mainiten. Lokakuun 2021 Eurooppa-neuvostossa varsinaisen asialistan ulkopuolella päämiehet käsitelivät myös jäsenmaiden oikeusvaltiotilannetta. Puheenjohtaja Michel totesi omalla vastuullaan tekemässään yhteenvedossa keskustelusta, että oikeusvaltioperiaate ja oikeuslaitoksen riippumattomuus ovat kaikille perustavanlaatuisia periaatteita. Michelin mukaan EU:lla on erilaisia oikeudellisia ja muita välineitä, joita on jo käytetty tai voitaisiin käyttää. Myös poliittinen vuoropuhelu on tärkeää ja sitä tulee jatkaa, jotta voitaisiin löytää ratkaisuja ja edetä tässä keskeisessä asiassa.

Komissio on käynnistänyt 22.12.2021 rikkomusmenettelyn Puolan perustuslakituomioistuimen 14.7.2021 ja 7.10.2021 antamista ratkaisuista. Euroopan komissio ilmoitti 15.2.2023 etenevänsä perustuslakituomioistuinta koskevassa rikkomusmenettelyssä kolmanteen vaiheeseen ja vievänsä sen EU:n tuomioistuimen käsittelyyn. Komissio katsoo, että perustuslakituomioistuimen ratkaisut rikkovat unionin oikeuden autonomian, ensisijaisuuden, vaikuttavuuden ja yhdenmukaisen soveltamisen yleisiä periaatteita ja ovat risiiridassa EU:n tuomioistuimen ratkaisujen sitovan vaikutuksen kanssa.

EU:n tuomioistuin on antanut useita Puolan oikeusvaltiotilannetta koskevia tuomioita (mm. 24.6.2019 asiassa C-619/18, 5.11.2019 asiassa C-192/18, 19.11.2019 yhdistetyissä asioissa C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, 17.12.2020 asiassa C-354/20, 15.7. asiassa C-791/19, 6.10.2021 asiassa C-487/19 ja 16.11.2021 yhdistetyissä asioissa C748/19–C-754/19). Osassa näitä asioista on ollut kyse puolalaisten tuomioistuinten esittämistä ennakkoratkaisupyynnöistä ja osassa komission nostamista rikkomuskanteista. Erityisesti

on syytä mainita rikkomuskanne C-791/19, komissio v. Puola, joka koski Puolan tuomioistuinjärjestelmään kuuluvaa kurinpitojaostoa ja jossa EU:n tuomioistuin katsoi Puolan rikokovan unionin oikeutta. Koska Puola ei ole korjannut tilannetta, komissio on käynnistänyt sitä kohtaan uuden rikkomusmenettelyn, jossa Puolalle EU:n tuomioistuin voi määrätä Puolalle rahallisia seuraamuksia.

Parhaillaan on myös vireillä useita Puolan oikeusvaltiotilanteeseen liittyviä EU-tuomioistuinasioita. Asiassa C-204/21 R EU:n tuomioistuin antoi 14.07.2021 välimääräyksen, jossa se määräsi Puolan keskeyttämään toistaiseksi eräiden Puolan tuomioistuinlaitosta koskevien lakien soveltamisen. Tämän määräyksen noudattamatta jättämisestä määrättiin 27.10.2021 miljoonan euron päivittäinen uhkasakko. Tätä sakkoa alennettiin 500 000 euroon 21.4.2023 annetulla määräyksellä, koska Puolan katsottiin toteuttaneen osan vaa-dituista toimista. Vireillä on myös useita puolalaisten tuomioistuinten esittämiä Puolan oikeuslaitosta koskevia ennakkoratkaisupyyntöjä.

Suomi on osallistunut väliintulijana edellä mainittujen kanneasioiden C-791/19 ja C-204/21 käsittelyyn ja esittänyt huomautuksia ennakkoratkaisuasioissa C-615/20 ja C-521/21. EU-tuomioistuimen julkisasiamies katsoi asioissa C-204/21 ja C-615/20 antamis-saan ratkaisuehdotuksissa 15.12.2022, että Puolan lainsäädäntö ei ollut yhteensopivaa unionin oikeuden kanssa. Unionin tuomioistuin on ilmoittanut antavansa tuomionsa asi-assa C-204/21 5.6.2023.

Vaikka Puola on annettujen tuomioiden johdosta perunut joitain uudistuksia, useat komis-sion perustellussa päätösehdotuksessaan esittämät huolet ovat eri tahojen esittämien ar-vioiden mukaan edelleen ajankohtaisia. Myös komission vuoden 2022 oikeusvaltiokerto-muksessa todetaan Puolan oikeuslaitoksen riippumattomuuden olevan edelleen vakava huolenaihe. Niin ikään korruptiontorjunnan viitekehys ja julkisen palvelun tiedotusvälinei-den itsenäisyys ovat edelleen huolenaiheita. Lisäksi kansalaisyhteiskunnan toimintaym-päristön todetaan olevan hyvin rajoitettu.

Puolan toimia koskevat huolet ulottuvat myös oikeusvaltioperiaatetta laajemmalle. Oi-keusjärjestelmäuudistuksilla on todettu olevan vaikutusta naisten oikeuksien toteutumi-seen esimerkiksi seksuaali- ja lisääntymisoikeuksien osalta.

## **EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely**

Unionin perustana olevista arvoista määrätään SEU 2 artiklassa.

SEU 7 artiklan mukainen mekanismi jakaantuu kahteen vaiheeseen, SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaiseen ensimmäiseen vaiheeseen (ennaltaehkäisevä vaihe) ja SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaiseen toiseen vaiheeseen (sanktiomahdollisuus).

SEU 7 artiklan 1 kohdan mukaan neuvosto voi jäsenvaltioiden yhden kolmasosan, Euroo-pan parlamentin tai Euroopan komission perustellusta ehdotuksesta Euroopan parlamen-tin hyväksynnän saatuaan todeta jäsentensä neljän viidesosan enemmistöllä, että on ole-massa selvä vaara, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti SEU 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja. Ennen tämän toteutusta neuvosto kuulee kyseistä jäsenvaltiota ja voi, tehden rat-kaisunsa samaa menettelyä noudattaen, antaa sille suosituksia.

SEU 7 artiklan 2 kohdan mukaan Eurooppa-neuvosto voi yksimielisesti todeta, että jokin jäsenvaltio loukkaa vakavasti ja jatkuvasti näitä arvoja. Tämän jälkeen neuvosto voi päät-tää sanktioista. Asianomaiselle jäsenvaltiolle kuuluvat oikeudet, mukaan lukien äänioi-keus neuvostossa, voidaan pidättää väliaikaisesti.

## Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti on käsitellyt Puolan oikeusvaltiotilannetta mm. seuraavasti: Euroopan parlamentin päätöslauselmat 2015/3031(RSP), 2016/2774(RSP), 2017/2931(RSP), 2018/2541(RSP), 2020/2513(RSP) ja 2017/0360R(NLE).

Ks. myös Euroopan parlamentin päätöslauselma "Oikeusvaltiotilanne Euroopan unionissa ja ehdollisuusjärjestelmästä annetun asetuksen (EU, Euratom) 2020/2092 soveltaminen" (2021/2711(RSP)).

## Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunnan kirjallinen menettely 24.-26.05.2023.

## Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 26.05.2023.

E 7/2018 vp jatkokirjeineen.

Mm. EU/774/2022-VNK-1 (osana neuvostopakettia EU/164/2022-VNK-13), VNEUS2021-00994 (osana neuvostopakettia EUN 114/2021), VNEUS2021-00549 (osana neuvostopakettia EUN 54/2021) ja VNEUS2020-00879 (osana neuvostopakettia EUN 106/2020 vp).

Ks. myös valtioneuvoston selvitykset: Valtioneuvoston selonteko EU-politiikasta (VNS 7/2020 vp), Euroopan komission tiedonanto: Oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen lujittaminen unionissa – tilannekatsaus ja mahdolliset jatkotoimet (E 17/2019 vp jatkokirjeineen), Oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen vahvistamisesta EU:ssa (E 66/2013 vp jatkokirjeineen), Oikeusvaltiotilanne Unkarissa (E 80/2018 vp), EU:n oikeusalan tulostaulu 2021 (E 113/2021 vp) ja Komission työohjelma vuodelle 2022 (E 122/2021 vp).

Eduskunnan osalta ks. muun muassa LaVL 6/2009 vp, LaVL 16/2013 vp, LaVL 5/2016 vp, LaVL 1/2017 vp, LaVL 2/2018 vp, LaVL 23/2018 vp, LaVL 6/2021 vp sekä SuVL 1/2019 vp ja SuVM 1/2021 vp. Suuri valiokunta suhtautuu huolestuneesti ja vakavasti oikeusvaltioperiaatteen loukkaamiseen tai sen vaaraan jäsenvaltioissa, erityisesti Puolassa ja Unkarissa. Kielteinen oikeusvaltiokehitys rapauttaa sitä arvopohjaa, jonka päälle EU on rakennettu.

## Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Oikeusvaltioperiaate ja perusoikeuksien kunnioittaminen ovat perustuslaissa vahvistettuja Suomen valtiosäännön keskeisiä periaatteita, joihin Suomi on sitoutunut myös EU:n jäsenenä sekä osana kansainvälisiä sopimusvelvoitteitaan.

Perusoikeuksista säättäminen kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 1 ja 2 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

## Taloudelliset vaikutukset



Ei taloudellisia vaikutuksia.

## **Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät**

Useat Euroopan ja kansainvälisen tason toimijat, kuten Venetsian komissio ja Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu, ovat ilmaisseet huolensa Puolan oikeusvaltiotilanteesta. Puolan tilanne ja erilaiset välineet, joilla tilanteeseen voitaisiin saada kohennusta, ovat nousseet esiin monissa yhteyksissä.

Komissio antoi 30.9.2020 ensimmäisen vuosittaisen oikeusvaltiokertomuksen, jossa esitetään yhteenveto jäsenvaltioiden oikeusvaltiotilanteesta ja EU:n tasolla tapahtuneesta merkittävästä kehityksestä sekä 27 maakohtaisessa luvussa arviointi kustakin jäsenvaltiosta. Komission oikeusvaltiokertomuksen yleisen osan pohjalta käydään neuvostossa vuosittain syksyllä horisontaalinen oikeusvaltiovuoropuhelu, minkä lisäksi maakohtaisia lukuja tarkastellaan puolivuositain viiden jäsenvaltion osalta kerrallaan neuvoston ns. protokollajärjestyksessä.

Komissio antoi 13.7.2022 kolmannen vuosittaisen oikeusvaltiokertomuksen. Oikeusvaltiokertomuksen yleisestä osasta käytiin keskustelu syyskuun yleisten asioiden neuvostossa 20.9.2022. Maakohtainen dialogi järjestettiin yleisten asioiden neuvostossa 13.12.2022, jolloin käsiteltiin Puolan, Portugalin, Romanian, Slovenian ja Ruotsin maakohtaiset luvut. Maaliskuun 2023 yleisten asioiden neuvostossa keskusteltiin kertomuksen maakohtaisten lukujen pohjalta Slovakian, Suomen, Belgian, Bulgarian ja Tšekin osalta. Slovakian ja Suomen maakertomusten käsittely päätti ensimmäisen oikeusvaltiovuoropuhelukierroksen ja Belgia, Bulgaria ja Tšekki aloittivat toisen vuoropuhelukierroksen.

Asetus yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi (2020/2092) on tullut voimaan vuoden 2021 alussa. Tarkoituksena on luoda ehdollisuutta oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen ja unionin varojen vastaanottamisen välille (ks. tarkemmin U 40/2018 vp jatkokirjeineen). Puola ja Unkari nostivat maaliskuussa 2021 asetusta koskevat kumoamiskanteet EU:n tuomioistuimessa. EU:n tuomioistuin hylkäsi maiden kumoamiskanteet helmikuussa 2022. Tuomioistuimen mukaan ehdollisuusasetuksella on asianmukainen oikeusperusta ja se on linjassa mm. SEU 7 artiklan mukaisen menettelyn kanssa. Komissio antoi maaliskuussa 2022 asetuksen soveltamista tarkentavat suuntaviivat. Suuntaviivoissa on avattu mm. ehdollisuusasetuksen puitteissa toteutettavien toimenpiteiden edellytyksiä ja oikeusvaltioehdollisuusasetuksen suhdetta muihin lainsäädäntöinstrumentteihin. Komissio käynnisti virallisesti ehdollisuusasetuksen mukaisen menettelyn Unkarin osalta huhtikuussa 2022. Menettelyn myötä komissio päätyi antamaan neuvostolle täytäntöönpanopäätösehdotuksen unionin budjetin suojaamiseksi Unkarissa havaittujen oikeusvaltioperiaatteen rikkomusten vuoksi 18.9.2022 (kts. E 117/2022 vp). Komissio antoi 30.11.2022 arvionsa Unkarin korjaavien toimenpiteiden täytäntöönpanosta, jonka mukaan korjaavilla toimenpiteillä ei ole vastattu riittävällä tavalla Unkarissa havaittuihin puutteisiin. Komissio vahvisti aiemman arvionsa johtopäätökset neuvostolle 9.12.2022 toimitetussa kirjeensä. Neuvosto hyväksyi 15.12.2022 neuvoston täytäntöönpanopäätöksen, jolla keskeytettiin Unkarin koheesiosaannosta 6,3 miljardia euroa.

Puolan huonontunut oikeusvaltiotilanne heijastui myös sen kansallisen elpymissuunnitelman EU-tason käsittelyyn. Puola jätti kansallisen suunnitelmansa komissiolle toukokuun alussa 2021 ja se hyväksyttiin Ecofin-neuvostossa 17.6.2022. Puola ei kuitenkaan ole

toistaiseksi täyttänyt elvytysrahoituksen maksatuksille asetettuja ennakkoehtoja, ”virstanpylväitä”, eikä esittänyt maksatuspyyntöä komissiolle. Puolassa oli merkkejä edistymisestä asetettujen ennakkoehtojen osalta alkuvuodesta 2023, mutta rahoitusehdot täytävä lainsäädäntöuudistus jäi vahvistamatta. Näin ollen elvytysrahoitus siirtynee syksylle 2023.

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous päätti 28.1.2020 aloittaa yleiskokouksen sääntöjen mukaisen monitorointiprosessin, jossa yleiskokouksen on tarkoitus selvittää, miten Puola täyttää muun muassa demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta koskevat jäsenvelvoitteensa. Euroopan neuvoston ja eräiden jäsenvaltioiden puolelta on vedottu Puolaan, ettei se irtisanoisi Istanbulin sopimusta.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on antanut useita ratkaisuja Puolan oikeusvaltiotilanteesta.

Euroopan tuomarineuvostojen verkosto erotti lokakuussa 2021 Puolan tuomarineuvoston verkoston jäsenyydestä todeten, ettei Puolan tuomarineuvosto enää täytä verkoston jäsenyyden ehtoja (riippumattomuus toimeenpanovallasta ja lainsäätäjistä sekä tuomioistuinten riippumattoman päätöksenteon tukeminen).

Myös eräiden muiden jäsenvaltioiden, kuten Unkarin, oikeusvaltiotilanne on herättänyt huolta. Euroopan parlamentti päätti 12.9.2018, että se pyytää neuvostoa käynnistämään menettelyn, jossa neuvosto voisi todeta, että on selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin yhteisiä arvoja (SEU 7 artiklan 1 kohdan mukainen menettely). Yleisten asioiden neuvostossa saatiin tilannekatsaus puheenjohtajavaltiolta 16.10. sekä 11.12.2018, 19.2. ja 9.4.2019, 22.9.2020 ja 14.12.2021. Unkarin kuulemiset järjestettiin yleisten asioiden neuvostossa 16.9. ja 10.12.2019, 22.6.2021, 23.5.2022 sekä 18.11.2022. Myös Unkarin oikeusvaltiotilanne on heijastunut sen kansallisen elpymissuunnitelman käsittelyyn.

## Asiakirjat

Komissio perusteltu ehdotus neuvoston päätökseksi sen toteamisesta, että on olemassa selvä vaara, että Puolan tasavalta loukkaa vakavasti oikeusvaltioperiaatetta, (COM/2017/0835 lopull.)

## Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Anne Lamminmäki, VNEUS, anne.lamminmaki@gov.fi, 0295 160 129

## VAHVA-tunnus

EU/774/2022

**Liitteet** -

**Viite** -

**Liitteet**

Napsauta tähän ja kirjoita liitteet